

क) प्रकल्प विभाग

१) प्रकल्प सल्ला सेवा

पणन मंडळाकडून राज्यातील बाजार समित्यांना व सहकारी संस्थांना गेल्या काही वर्षात प्रकल्प सल्ला पुरविण्यात आला होता. या उपक्रमास मिळालेला प्रतिसाद लक्षात घेवून सर्व सोयीनीयुक्त अशा प्रकल्प सल्ला विभागाची २३ जुलै २००३ रोजी स्थापना झाली.

या विभागामार्फत वेगवेगळ्या प्रकारच्या सेवा देण्यात येतात. सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करणे, प्रक्रिया प्रकल्पांना प्रिबीड, पोस्टबीड व प्रोजेक्ट मॅनेजमेंट सेवा, कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांचे वित्तीय सहाय्य प्रस्ताव तयार करून डायरेक्टर ऑफ मार्केटींग ऍन्ड इन्स्पेक्शन यांना सादर करणे, पणन संचालनालयाकडील प्राप्त प्रस्तावांवर अभिप्राय अहवाल देणे.

प्रकल्प सल्ला विभाग सद्यस्थितीत कृषि प्रक्रिया प्रकल्पांना सल्ला सेवा पुरवित आहे. अशा सर्व प्रकल्पाची एकूण अंदाजीत किंमत सुमारे रु.२०० कोटी आहे. अशा सर्व तसेच प्रकल्प अहवालांचे मुल्यांकन करून प्रकल्पाद्वारे २०१२-१३ या आर्थिक वर्षात पणन मंडळास सुमारे रु.२.०० लाख सल्ला सेवा म्हणून प्राप्त झालेले आहेत. सन २०१२-१३ या आर्थिक वर्षात पणन मंडळामार्फत एकूण २ सविस्तर प्रकल्प अहवाल व ५ अभिप्राय अहवाल तयार करून देण्यात आले आहेत.

२) राज्यातील नियोजित निर्यात सुविधा केंद्रे

कृषि निर्यात क्षेत्र अंतर्गत अपेडा, आर.के.व्ही.वाय. अंतर्गत ८ मंजूर प्रकल्पांचे वाढीव किंमतीनुसार प्रकल्प अहवाल तयार करून राज्य शासनास सादर केले.

अपेडा, नवी दिल्ली यांचेकडे ३ निर्यात सुविधा केंद्रांचे प्रकल्प अहवाल तयार करून सादर केले. या प्रकल्पांना अपेडा, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत ७५% अनुदान मंजूर करण्यात आले.

३) टर्मिनल मार्केट

केंद्र शासनमार्फत सार्वजनिक व खाजगी भागीदारी संकल्पनेतून टर्मिनल मार्केटस उभारण्यात येणार आहेत. मुंबई((ठाणे), नाशिक व नागपूर या ठिकाणी राज्यात उभारण्यात येणार आहेत. या प्रकल्पांचा अंदाजित प्रकल्प खर्च खालील प्रमाणे आहे ;

अ.क्र	टर्मिनल मार्केट	अंदाजित खर्च रु.कोटी
१	मुंबई((ठाणे)	२००-२५०
२	नाशिक	६०
३	नागपूर	५५

राज्यात उभारण्यात येणा-या टर्मिनल मार्केटसच्या अंमलबजावणीकरिता मा. पणन मंत्री महोदयांचा अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय समितीची स्थापना करण्यात आली. मा.प्रधान सचिव (सहकार व पणन) हे नोडल ऑफिसर व राज्याचे पणन संचालक हे अतिरिक्त नोडल ऑफिसर म्हणून कामकाज पाहात आहेत. प्रस्तावित टर्मिनल मार्केट हे सार्वजनिक खाजगी भागीदारीतून उभारण्यात येणार असून हब आणि स्पोक संकल्पनेवर चालविली जाणार आहेत. प्रस्तावित टर्मिनल मार्केटस (Built Own and Operate) या धर्तीवर स्पर्धात्मक निविदा प्रक्रियेतून निवडलेल्या खाजगी उद्योजकाकडून चालविले जाणार आहेत. टर्मिनल मार्केटकरिता राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानातून प्रकल्प खर्चाच्या २५ ते ४० टक्के परंतु कमाल रु. ५० कोटी इतके अनुदान प्राप्त होऊ शकते.

राज्यात उभारण्यात येणा-या टर्मिनल मार्केटकरिता राज्यस्तरीय समितीने खालीलप्रमाणे संस्थांची वित्तीय संस्था म्हणून नियुक्ती केली आहे.

क्रं.	टर्मिनल मार्केट	संस्थेचे नाव
१	मुंबई (ठाणे)	येस बँक लि.
२	नाशिक	नाबार्ड कन्सलटंसी प्रा. लि.
३	नागपूर	ऑपिटको लि. हैद्राबाद

खाजगी उद्योजकाची निवड दोन टप्प्यात (Request for Qualification & Request for Proposal) स्पर्धात्मक निविदा प्रक्रिया पूर्ण करण्यात येणार आहे.

केंद्रशासनाने जुलै २००९ मध्ये टर्मिनल मार्केटकरिता सुधारीत मार्गदर्शक सूचना प्रसिध्द केल्या असून त्यानुसार मुंबई, नाशिक व नागपूर या टर्मिनल मार्केटच्या उभारणीबाबतची प्रक्रिया सुरु करण्यात आली आहे.

मुंबई (ठाणे) टर्मिनल मार्केटकरिता मौजे बाबगाव ता. कल्याण जि.ठाणे येथील ९२ एकर शासकीय जमिन पणन मंडळास हस्तांतरीत झालेली आहे. मुंबई टर्मिनल मार्केट उभारणीचे RFQ ची प्रक्रिया पूर्ण होऊन RFP ची प्रक्रिया अंतिम टप्प्यात आहे.

नागपूर टर्मिनल मार्केटकरिता मौजे वारंगा, ता. व जि. नागपूर येथे शासकीय जागा उपलब्ध असून सदरची जागा पणन मंडळास हस्तांतरीत करणेबाबत शासन निर्णय झाला आहे. RFQ ची प्रक्रिया अंतिम टप्प्यात आहे.

नाशिक टर्मिनल मार्केटकरिता शासकीय जागा पडताळणी सुरु आहे. सदरची जागा उपलब्ध झालेनंतर कार्यवाही सुरु करण्यात येईल.

४) मॉडर्न मार्केट - वसमतनगर, जि. हिंगोली

टर्मिनल मार्केटच्या धर्तीवर मराठवाड्यातील मौजे कन्हेरगाव ता. वसमतनगर जि. हिंगोली येथे स्थानिक गरज लक्षात घेवून मॉडर्न मार्केट उभारण्याचे राज्य शासनाने ठरविले आहे. प्रकल्प

अंमलबजावणीसाठी महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळाची नोडल एजन्सी म्हणून नेमणूक करण्यात आली आहे. सदरचे मार्केट राज्य शासनाच्या वित्तीय सहभागाने स्थापन करावयाचे असून त्यासाठी शासनाने रु.१०.०० कोटी इतका निधी मंजूर केला आहे. तसेच प्रकल्पासाठी निवडलेली मौजे कन्हेरगाव येथील २६.४० हेक्टर जमीन शासनाकडून पणन मंडळाकडे वर्ग करण्यात आली आहे. सदरचा प्रकल्प पी.पी.पी. तत्वावर उभारावयाचा आहे.

प्रस्तावित प्रकल्पाची क्षमता ४०० मे.टन / दिन असून या अंतर्गत प्रस्तावित सुविधा - कृषि मालाचे ग्रेडींग, पॅकींग, प्रशितकरण, शीतगृह, रायपनिंग, पॅकहाऊस, गोडावून, प्रक्रिया केंद्र, इलेक्ट्रॉनिक लिलावगृह इ. मुलभूत आधुनिक सुविधा आणि ऑफीस, प्रशिक्षणगृह, निवासगृह, माहिती केंद्र, बँक, पोस्ट ऑफीस इ. आवश्यक सुविधा तसेच प्रयोगशाळा, निर्यातदारांसाठी ब्लॉक, शॉपिंग सेंटर, हॉटेल., पेट्रोलपंप इ. वाणिज्यिक सुविधा.

मॉडर्न मार्केट उभारणीकरिता खाजगी उद्योजकाची निवड करण्यासाठी पणन मंडळाने Transaction Advisor (TA) ची नेमणूक केलेली असून फेज - १ ची प्रक्रिया (structuring & feasibility) पूर्ण करण्यात आलेली आहे. खाजगी उद्योजक शोधण्यासाठीची फेज - २ ची प्रक्रिया (Bid Process Management) सुरु करण्यात आलेली असून मार्च २००२ मध्ये GTN (Global Tender Notice) प्रसिध्द करण्यात आलेली आहे.

दि. ९.७.२०१२ रोजी मा. मंत्री, कृषि व पणन यांच्या अध्यक्षतेखालील बैठकीत सध्यस्थितीत प्राप्त एका प्रस्तावाची छाननी करणेचे निर्देश देण्यात आले. त्यानुसार मे. दाराशाँ आणि कंपनीने छाननी केली असता सदरची फर्म पात्र ठरत नसल्याबाबतचा अहवाल सादर केलेला आहे. दि.१९.१२.२०१२ रोजी नागपुर येथे बैठकीत सदरचा प्रकल्प RKVY मध्ये सादर करणेबाबत चाचपणी करणेस सल्लागार कंपनीस सुचित केले आहे. त्या प्रमाणे कार्यवाही सुरु आहे.

५) औरंगाबाद टर्मिनल मार्केट -

मराठवाड्यात टर्मिनल मार्केट / मॉडर्न मार्केट उभारण्याबाबत शासन निर्णय क्रमांक —मकृप २००८/प्र.क्र. ८६/२१- स दि.३ डिसेंबर २००८ नुसार राज्य शासनाने तत्त्वतः मान्यता दिली . प्रकल्पाची अंमलबजावणी खाजगी गुंतवणूकीद्वारे करण्यात येणार आहे. प्रकल्प अंमलबजावणीसाठी कृषि पणन मंडळाची नोडल एजन्सी म्हणून नेमणूक करण्यात आली आहे. सदर प्रकल्प उभारणीसाठी कृषि उत्पन्न बाजार समिती, औरंगाबाद यांच्या जाधववाडी येथील ५० एकर जागेची निवड करण्यात आली असून ती कृ.उ.बा.स. औरंगाबाद कडून ताब्यात घेण्यात आलेली आहे.

मॉडर्न मार्केट उभारणीकरिता खाजगी उद्योजकाची निवड करण्यासाठी पणन मंडळाने Transaction Advisor (TA) ची नेमणूक केलेली असून फेज - १ ची प्रक्रिया (structuring & feasibility) चालू आहे. दि. ९.७.२०१२ च्या राज्य स्तरीय समितीच्या बैठकीत मा. मंत्री मंडळाने घेतलेल्या निर्णयानुसार राज्यातील १० लाखापेक्षा जास्त लोकसंख्या असलेल्या शहरामध्ये टर्मिनल मार्केट स्थापन करणेचा निर्णय घेणेत आला. त्यानुसार औरंगाबाद येथे टर्मिनल मार्केट उभारणेबाबतची कार्यवाही करणेस मे. दाराशाँ आणि कंपनीला सुचित करणेत आलेले आहे. त्याबाबत कंपनीची/सल्लागाराची कार्यवाही सुरु आहे.

६) कोकण पॅकेज

दि. २४ जून २००९ रोजी सिंधुदुर्ग येथे झालेल्या मंत्रीमंडळाच्या बैठकीत कोकण विभागातील आंबा व काजू प्रक्रिया उद्योगाला चालना देण्याकरिता काजू प्रक्रिया उद्योग, शीतसाखळी, गोदाम, पिक कर्ज तारण इ. रु.५७५ कोटीच्या तरतुदी करण्यात आलेल्या आहेत. इच्छुक लाभार्थी पुढे येण्याकरिता दि. २२/८/२००९ रोजी स्थानिक वृत्तपत्रात (रत्नागिरी टाईम्स) जाहीरात देण्यात आली. तसेच संबंधीत माहिती पणन मंडळाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देणेत आली

कोकण पॅकेजच्या प्रसिध्दीकरिता रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग व वाशी, नवी मुंबई येथे बैठका संपन्न झाल्या. सादर बैठकांमध्ये कोकण पॅकेज अंतर्गत प्रस्तावित प्रकल्पांची सविस्तर माहिती देऊन व सादरीकरण करून प्रस्ताव सादर करणेस सूचित करण्यात आले. या बैठकीस सहकार, कृषि खात्यातील तसेच बाजार समिती व बँका इत्यादींचे प्रतिनिधी उपस्थित होते.

दि. २९/३/२०१० रोजी शासन निर्णय प्रसिध्द झाला. या पॅकेजची अंमलबजावणी केली आहे. पणन मंडळामार्फत लघु काजू प्रक्रिया प्रकल्प अहवाल तयार करण्यात आले व इच्छुक लाभार्थींना मोफत देण्यात आले आहेत. तसेच काजू प्रक्रिया युनिट व गोदाम प्रकल्प अहवालही मागणीनुसार तयार करण्यात आले असून प्रस्ताव कर्ज मंजूरीकरिता बँकांना सादर करण्यात आले होते. पहिल्या टप्प्यात मंजूर प्रस्तावांची यादी शासनाकडे सादर करून अंशदानापोटी सन २०११-१२ या आर्थिक वर्षात रु.११६.९० लाख संबंधित लाभार्थींना वितरीत करण्यात आले. दुस-या टप्प्यात रु.६४.९७ लाख अंशदानाकरिता राज्य शासनाकडे मागणी करण्यात आली आहे. सन २०१२-१३ मध्ये २५.०० लाख रत्नागिरी जिल्ह्यात वितरीत करण्यात आले.

७) नाशिक पॅकेज

दि.२ जुलै २००९ रोजी नाशिक येथे झालेल्या मंत्रीमंडळाच्या बैठकीत नाशिक विभागातील फळे व भाजीपाल्याकरिता आवश्यक पणन विषयक पायाभूत व प्रक्रिया सुविधा निर्माण करण्याकरिता रु. १३५ कोटीच्या तरतुदी करण्यात आलेल्या आहेत.

इच्छुक लाभार्थी पुढे येण्याकरिता दि. २/१२/२००९ रोजी स्थानिक वृत्तपत्रात (दैनिक लोकमत) जाहीरात देण्यात आली. तसेच संबंधीत माहिती पणन मंडळाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देणेत आली होती. प्रस्तावित शीतसाखळी व फार्म पॅक हाऊस प्रकल्पांची अंमलबजावणी प्रगतीपथावर आहे. दिनांक ३१/०३/२०१२ अखेर फुले निर्यात सुविधा केंद्र, मोहाडी (नाशिक), फळे व भाजीपाला निर्यात सुविधा केंद्र, राहता (नाशिक) व कांदा निर्यात सुविधा केंद्र, कळवण (नाशिक) यांना एकुण रु. २७७.१७ लाख एवढे अनुदान प्राप्त. तसेच फार्म पॅक हाऊस घटकांतर्गत श्रीराम बि-बीयाणे सहकारी संस्थेस रु. ३.७५ लाख अनुदान वितरीत करण्यात आलेले आहे.

८) युरोपियन देशांना कांदा निर्यातीसाठीची निर्यात वाहतूक अनुदान योजना

युरोपियन देशामध्ये भारतीय कांदा निर्यातीस वाव लक्षात घेता व युरोपियन देशामध्ये निर्यातीस जास्तीत जास्त प्रोत्साहन मिळावे यासाठी सहकारी संस्थांसाठी कांदा निर्यात वाहतूक अनुदान योजना पणन मंडळामार्फत घोषित केलेली होती. राज्यातून परंपरेने बहुतांश कांदा निर्यात मुख्यत्वे आखाती देश , मलेशिया , सिंगापूर, श्रीलंका , बांगलादेश इ. देशात केली जाते.

भारतातून युरोपियन देशात अल्प प्रमाणात कांद्यांची निर्यात केली जाते . परंतु युरोपियन देशात भारतातील कांदा निर्यातीस प्रचंड मागणी आहे. खाजगी निर्यातदार तसेच सहकारी संस्था यांना कांदा निर्यातीस प्रोत्साहन देणेकरिता कांदा निर्यात वाहतूक अनुदान योजना पणन मंडळामार्फत सहकारी संस्थांसाठी घोषित केलेली होती. ही योजना सन २००६-२००७ पासून घोषित केलेली होती. त्या अंतर्गत रु. ५,०००/- (पाच हजार फक्त) प्रति रेफर कंटेनर अनुदानाची महत्तम मर्यादा निश्चित करण्यात आलेली आहे. एका निर्यातदारास एका आर्थिक वर्षात जास्तीत जास्त रु. २,००,०००/- (रुपये दोन लाख फक्त) अनुदान देय आहे. या योजने अंतर्गत पणन मंडळामार्फत सन २०१२-२०१३, साठी रु.६.९५ लाख एवढे निर्यात वाहतूक अनुदान सन २०११-१२ मध्ये कांदा निर्यात केलेल्या एकुण आठ निर्यातदारांना देण्यात आलेले आहे.